

UA: UKRAINE ANALYTICA

Номер 1(11) укр, 2018

МІФІ
ЗМІ
НАРАТИВИ
НОВИНИ
ГРУЗІЯ
ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ
ДЕЗІНФОРМАЦІЯ
КРИЗА
ІМІДЖ
ІСТОРІЯ
ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ
ЕСТОНІЯ
ІНФОРМАЦІЯ
ПРОПАГАНДА
УКРАЇНА
МОЛDOVA
ЕВРОПА
ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ
КОМУНІКАЦІЇ
НОВИНИ
РОСІЯ
ФЕЙКИ
МІФІ
ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ
ТУРЕЧЧИНА
КРИЗА
ТВ

- КАМПАНІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ
- ФЕЙКОВІ НОВИНИ
- ОПЕРАЦІЇ ВПЛИВУ

Пропаганда

За редакцією

Ганна Шелест, к. політ. н.
Микола Капітоненко, к. політ. н.

Видавник:

Видається ГО "Сприяння міжкультурному співробітництву" (Україна), Центром міжнародних досліджень (Україна), за фінансової підтримки представництва Фонду ім. Ф. Еберта в Україні, Black Sea Trust та Центра інформації та документації НАТО в Україні

UA: Ukraine Analytica – це перший український часопис з питань міжнародних відносин, політики та економіки, який видається англійською мовою. Журнал спрямований на експертів, дипломатів, представників наукових кіл, студентів, які цікавляться питаннями міжнародних відносин та, зокрема, Україною.

Контактна інформація та посилання:

Веб-сайт: <http://ukraine-analytica.org/>
Електронна адреса: Ukraine_analytica@ukr.net
Facebook: <https://www.facebook.com/ukraineanalytica>
Twitter: https://twitter.com/UA_Analytica

Погляди та висновки, виражені в статтях, є авторськими та не обов'язково відображають позицію UA: Ukraine Analytica, її редакторів, дорадчої ради чи донорів.

ISSN 2518-7481

200 примірників

ДОРАДЧА РАДА

Дімітар Бечев, доктор наук (Болгарія, директор Інституту Європейської Політики)

Юліан Кіфу, доктор наук (Румунія, директор Центру аналізу та раннього попередження конфліктів)

Сергій Корсунський, д.фіз.-мат.н., Надзвичайний і Повноважний Посол, (Україна, директор Дипломатичної академії при Міністерстві закордонних справ України)

Ігор Коваль, д.політ.н. (Україна, ректор Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова)

Сергей Мінасян, д.політ.н., Надзвичайний і Повноважний Посол (Вірменія, Надзвичайний і Повноважний Посол Вірменії в Румунії)

Марсель Рьотінг (Німеччина, директор Представництва Фонду ім. Ф. Еберта в Україні)

Джеймс Ніксі (Велика Британія, голова Програми Росії та Євразії Королівського інституту міжнародних відносин Chatham House)

Роберт Ондрейчак, доктор наук (Словаччина, державний секретар Міністерства оборони Словаччини)

Олег Шамиур, к.еко.н., Надзвичайний і Повноважний Посол (Україна, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Франції)

Штефан де Шпігелейре (Нідерланди, головний науковий співробітник, Гаазький центр стратегічних досліджень)

Іванна Климпуш-Цинцадзе (Україна, віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України)

Дімітріс Тріантафілоу, доктор наук (Греція, директор Центру міжнародних та європейських досліджень, Університет ім. Кадір Хаса, Туреччина)

Асле Тойє, доктор наук (Норвегія, директор з досліджень Норвезького інституту Нобеля)

ЗМІСТ

НАТО В НОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	3
<i>Барбора Маронкова</i>	
СТИКАЮЧИСЬ З РОСІЙСЬКОЮ ШКОЛОЮ М'ЯКОЇ СИЛИ	10
<i>Тоні Йенсен</i>	
ОБРАЗ ЄВРОПИ В РОСІЙСЬКИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ЖУРНАЛІСТИКА ЧИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ВОРОГА?	20
<i>Любов Цибульська</i>	
ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ КРЕМЛЯ В 21 СТОРІЧЧІ: ЕСТОНІЯ, ГРУЗІЯ, УКРАЇНА ..	29
<i>Максим Кияк</i>	
РОСІЙСЬКА ПРОПАГАНДА В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА: ВЕЛИКА ВІЙНА ДЛЯ МАЛЕНЬКОЇ АУДИТОРІЇ	38
<i>Владислав Саран</i>	
ПІДЖИВЛЮЮЧИ ПОЛУМ'Я: РОСІЙСЬКІ ІНФОРМАЦІЙНІ ОПЕРАЦІЇ В ТУРЕЧЧИНІ	46
<i>Болкан Девлен</i>	
КАРНАВАЛІЗАЦІЯ КАРНАВАЛА	54
<i>Волга Дамарад</i>	
ПРОТИДІЮЧИ РОСІЙСЬКІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: УКРАЇНСЬКІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПЕРЕДОВІЙ	64
<i>Олена Чуранова</i>	

НАТО В НОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ¹

Барбора Маронкова

Центр інформації та документації НАТО

Нове безпекове середовище, серед іншого, відчуває асиметричні загрози безпеці, які часто називають гібридною війною або застосуванням тактики сірої зони. В той час, як за останнє десятиліття подібну тактику застосовували різноманітні нерегулярні збройні формування, дії Російської Федерації восени 2014 року проти свого сусіда України, відзначили початок нової ери для міжнародного порядку. В цій статті досліджуються дії та рішення, прийняті Організацією Північноатлантичного Договору (НАТО) внаслідок незаконної та нелегітимної анексії Криму в 2014 році та відповідь НАТО на нову зміну середовища в євро-атлантичному регіоні. Від зміцнення свого звичайного оборонного становища та наращування можливостей для стримування, до покращення стійкості окремих країн-союзників та прийняття заходів посилення своїх спроможностей захисту від кібер-загроз – НАТО продовжує пристосовуватися до нових викликів євро-атлантичній безпеці.

Нове безпекове середовище, серед іншого, відчуває асиметричні загрози безпеці, які часто називають гібридною війною або застосуванням тактики сірої зони. В той час, як за останнє десятиліття подібну тактику застосовували різноманітні нерегулярні збройні формування, дії Російської Федерації восени 2014 року проти свого сусіда України, відзначили початок нової ери для міжнародного порядку. В цій статті досліджуються дії та рішення, прийняті Організацією Північноатлантичного Договору (НАТО) внаслідок незаконної та нелегітимної анексії Криму в 2014 році та відповідь НАТО на нову зміну середовища в євро-атлантичному регіоні. Від зміцнення свого звичайного оборонного стано-

вища та наращування можливостей для стримування, до покращення стійкості окремих країн-союзників та прийняття заходів посилення своїх спроможностей захисту від кібер-загроз – НАТО продовжує пристосовуватися до нових викликів євро-атлантичній безпеці.

НАТО в середовищі гібридної війни

Гібридна війна не є новим явищем. Військовий стратег Колін Греї не погоджується з тим, що цей вид війни є новим, та стверджує, що людство завжди застосовувало асиметричні підходи для використання слабкостей ворога. Нові технології, такі як кібер-атаки, по суті не змінюють

¹ Disclaimer: погляди, які висловлені автором в цій статті є особистими та необов'язково відображають офіційну політику НАТО.

природу асиметричних дій та війни. Вони просто додають новий вимір.²

В історії людства ми можемо знайти багато прикладів навмисного перекручення інформації, щоб ввести в оману ворога: один з найдревніших прикладів – це троянський кінь, принесений в дар греками місту Троя. Ідея цього подарунку полягала в чистому обмані,

суб'єкти асиметричної війни використовують так звані «тактики сірої зони»

для отримання стратегічної переваги. В енциклопедії з історії пропаганди та мовленнєвого впливу, провідні автори з публічної дипломатії представляють десятки конкретних досліджень, починаючи з XVI ст. аж до сьогодні, з наглядними прикладами застосування пропаганди, дезінформації та введення в оману – під час Реформації в Європі, Французької революції, Першої та Другої світових воєн, та ганебної пропагандистської тактики, яку використовували нацисти та Радянський Союз.³

Дієго Руїз Палмер, посадовець НАТО, пише в своїй статті для Оборонного коледжу НАТО наступне:

«Хоча неясність середовища притаманна війні, ворожі дії в новій ері

асиметричних воєн проявляють, чи не повсюдно, складне поєднання суб'єктів, наративів, тактик та технологій, а також неоднозначну взаємодію між місцевим, регіональним та міжнародним контекстами, в яких вони відбуваються.»⁴

І хоча окремі елементи асиметричної війни вже застосовував Талібан в Афганістані, Хезбола в Лівані, та ІДІЛ в Іраку та Сирії⁵, ці дії застосовувалися нерегулярними військовими угрупованнями, із застосуванням асиметричної тактики, щоб компенсувати неспівставність власної сили з набагато більшою військовою міццю.

Деякі експерти впевнені, що суб'єкти асиметричної війни використовують так звані «тактики сірої зони». Тактика сірої зони повинна бути достатньо неоднозначною, щоб залишити об'єкт у стані невпевненості щодо того, як діяти у відповідь, пише Economist, у власному спеціальному виданні The Next War⁶. Хол Брендс з Інституту дослідження міжнародної політики у місті Філадельфія, стверджує, що тактика сірої зони часто пов'язана з розповсюдженням дезінформації та введенням в оману та застосовується таким чином, що надто важко точно визначити відповідальну сторону. Успіх сірої зони залежить від терпіння та здатності змішати разом всі інструменти державної влади, що набагато складніше зробити в плюралістичних та демократичних суспільствах.⁷

² D. Van Puyvelde, *Hybrid War – Does It Even Exist?*, "NATO Review", 2015, [www.nato.int/docu/review/2015/Also-in-2015/hybrid-modern-future-warfare-russia-ukraine/EN/ доступ: 08 березня 2018].

³ N. J. Cull, D. Culbert, D. Welch, *Propaganda and Mass Persuasion: A Historical Encyclopedia: 1500 to the Present*, ABC-CLIO: 2003.

⁴ D. Ruiz Palmer, *Back to the Future – Russia's Hybrid Warfare, Revolutions in Military Affairs and Cold War Comparisons*, "NATO Defence College Research Paper", No. 120, October 2015.

⁵ F. G. Hoffman, *Hybrid Warfare and Challenges*, "JFQ", Issue 52, first quarter, 2009.

⁶ *Shades of Grey*, "The Economist", 27 січня 2018.

⁷ *Shades of Grey*, "The Economist", 27 січня 2018.

Розповсюдженість термінології сучасного середовища асиметричної війни вказує на серйозність питання, необхідність подальших експертних досліджень, а також на відповідне прийняття політик та стратегій державними органами та інституціями, такими як НАТО.

Нове пробудження

Новий момент ери гібридної війни виник тоді, коли державний суб'єкт розпочав добре сплановану гібридну війну взимку та навесні 2014 року проти власного сусіда – України. З моменту незаконної анексії Криму «зеленими чоловічками», всі експерти та військові стратеги погодились, що нова гібридна війна настала та такою буде залишатися на невизначений час, до тих пір, поки не з'явиться її нова форма.

Тактикою Російської Федерації було введення «зелених чоловічків» (тобто, російських військових без розпізнавальних знаків) на Кримський півострів, проведення фіктивного референдуму щодо приєднання Криму до Росії, у поєднанні з розповсюдженням пропаганди та дезінформації про напади українських націоналістів на російськомовних громадян, як в Криму, так і на Донбасі, фальсифікація сучасної історії, та кібер-атаки у поєднанні з енергетичним шантажем.

Ще в лютому 2013 року, начальник Генерального штабу РФ, генерал Герасимов зазначав, що роль застосування невійськових засобів у досягненні політичної та стратегічної цілей зростає, і що нові способи ведення конфлікту передбачають широке застосування політичних,

економічних, інформаційних, гуманітарних та інших невійськових методів.⁸

У лютому 2017 року, російський міністр оборони С. Шойгу заявив, що в збройних силах було створено підрозділи для ведення інформаційної війни: «По суті, інформаційний конфлікт є складовою загальних конфліктів. Виходячи з цього, Росія доклала зусиль для формування структур, які займаються цим питанням.» Він додав, що ці дії були набагато ефективнішими, ніж все, що Росія застосовувала до того, у «контр-пропагандистських» цілях.⁹ Як стверджує Руїз Палмер, використання Росією гібридної війни – є поєднанням стратегічної можливості та необхідності, які підлаштовані під сучасне середовище високого взаємозв'язку, таким чином є уразливими, що дозволяє використовувати змішані, здебільшого невійськові засоби, для досягнення власних цілей, які б за інших умов були б абсолютно недосяжні, не вдаючись до руйнівної військової сили.¹⁰

Події, які відбулись в Україні навесні 2014 року, розбудили багатьох на Заході, та підтвердили те, про що країни-сусіди Росії, чи то Грузія, чи країни Балтії, намагались донести протягом декількох років, що Кремль проводить політику конфронтації та порушує міжнародне право, руйнує архітектуру глобальної та регіональної безпеки, та шукає шляхи, щоб розділити Європу та послабити транс-атлантичні структури. Президент Литви, Даля Грибаускайте протягом довгого часу чітко наголошувала, що її країна знаходиться у вразливому стані по відношенню до

⁸ Ген. В. Герасимов, «Військово-промисловий кур'єр», 27 лютого 2013.

⁹ *My Truth against Yours*, "The Economist", 27 січня 2018.

¹⁰ D. Ruiz Palmer, *Back to the Future – Russia's Hybrid Warfare, Revolutions in Military Affairs and Cold War Comparisons*, "NATO Defence College Research Paper", No. 120, October 2015.

власного сусіда: «Литва «вже зазнала нападу» з боку кремлівської пропаганди та дезінформації», стала мішенню цілеспрямованої кампанії, яку вона вважає можливою ширмою для вторгнення в її країну.»¹¹

Колишній заступник Генерального секретаря НАТО, посол А. Вершбоу, 1 травня 2014 року, в Вашингтоні, зазначив в інтерв'ю, що анексія Криму Росією та очевидна організація заворушень на сході України фундаментально змінили відносини НАТО з Росією.¹² У лютому 2015 року, він розвинув свою аргументацію далі: «Стосовно східного напрямку, Росія розірвала книгу міжнародних правил. Росія повернулася до стратегії політики сили, погрожуючи безпеці України, Європи та глобальній безпеці в цілому.»¹³

Відповідь НАТО на гібридну війну

У декларації саміту в Уельсі, 5 вересня 2014 року, НАТО описує гібридну війну як широкий спектр відкритих та прихованих військових, напіввійськових і цивільних заходів, що застосовуються у тісному взаємозв'язку.¹⁴

Керівники держав та урядів країн-членів НАТО визначили відповідь цієї організації на гібридну війну, закликаючи альянс до розвитку:

Необхідні інструменти та процедури для ефективного стримування та відповіді на загрози гібридної війни, та спроможності для підсилення національних збройних сил. Це, також, включатиме посилення стратегічних комунікацій, розробку сценаріїв військових навчань у світлі гібридних загроз, та посилення координації дій НАТО з іншими організаціями, у відповідності до прийнятих рішень, з огляду на покращення обміном інформації, політичних консультацій та координації дій штабів.¹⁵

Генеральний секретар НАТО Йенс Столтенберг підтвердив, що:

НАТО повинна бути готовою мати справу із будь-яким аспектом цієї нової реальності, незважаючи на його походження. І це означає, що ми повинні уважно поглянути на те, як ми готуємося до стримування і, у разі необхідності, захисту від гібридної війни. Щоб бути готовими, НАТО мусить побачити та правильно проаналізувати те, що відбувається; побачити шаблони за подіями, які виглядають окремими та непов'язаними, та швидко визначити, хто за ними стоїть та чому.¹⁶

На Варшавському саміті в липні 2016 року, НАТО прийняла стратегії та плани

¹¹ M. Weiss, *The President Who Dared to Call Putin's Russia What It Is: A Terrorist State*, "Daily Beast", 18 березня 2016, [www.thedailybeast.com/the-president-who-dared-to-call-putins-russia-what-it-is-a-terrorist-state доступ: 09 березня 2018].

¹² *Russia Now an Adversary, NATO Official Says*, "CBS News", 01 травня 2014, [https://www.cbsnews.com/news/russia-now-an-adversary-nato-official-says доступ: 08 березня 2018].

¹³ A. Vershbow, *Meeting the Strategic Communication Challenge*, "NATO Website", 11 лютого 2015, [www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_117556.htm?selectedLocale=en доступ: 09 березня 2018].

¹⁴ *Wales Summit Declaration*, "NATO Website", 05 вересня 2014, [www.nato.int/cps/ic/natohq/official_texts_112964.htm доступ: 07 березня 2018].

¹⁵ *Wales Summit Declaration*, "NATO Website", 05 вересня 2014, [www.nato.int/cps/ic/natohq/official_texts_112964.htm доступ: 07 березня 2018].

¹⁶ J. Stoltenberg, *Keynote Speech at Allied Command Transformation Seminar*, 25 березня 2015, [www.nato.int/cps/ic/natohq/opinions_118435.htm доступ: 07 березня 2018].

дій щодо ролі НАТО у протидії гібридній війні. Першочергова відповідальність за відповідь на гібридні загрози або атаки покладається на країну, яка стала ціллю. НАТО готова допомагати союзникам на будь-якій стадії гібридної кампанії. Альянс та союзники, як частина колективної оборони, будуть готові протистояти гібридній війні. Північноатлантична рада може прийняти рішення застосувати Статтю 5 Вашингтонського договору.¹⁷

З часу Варшавського саміту, НАТО зробила декілька важливих кроків у відповідь на гібридну війну:

1) НАТО здійснила найбільше посилення своєї колективної оборони після «холодної війни», через комплекс заходів щодо зміцнення своєї оборони та стримування.

2) НАТО зробила кроки до покращення ситуаційної обізнаності та налаштування власної системи раннього попередження. Мова йде про розвідку, спеціальні знання та аналітичні здібності. НАТО посилила координацію розвідувальних даних, шляхом створення спеціального відділення у штаб-квартирі НАТО в 2016 році.

3) В сфері кіберпростору, було прийнято важливі рішення та започатковано деякі ініціативи. На Варшавському саміті кіберпростір було визнано п'ятим оперативним простором в НАТО, поряд з морським, повітряним, наземним та спеціальними силами. Кібер оборона буде продовжувати інтеграції в оперативне планування та в операції та місії Альянсу. НАТО продовжує впроваджувати Розширену політику НАТО щодо кіберзахисту та посилювати спроможності НАТО з кіберзахисту, використо-

вуючи останні найсучасніші технології. Союзники по НАТО, також, прийняли документ Зобов'язання з кібербезпеки (Cyber Defence Pledge). Завдяки цьому документу країни-члени покращують кібербезпеку власних національних мереж та інфраструктури в першочерговому порядку. Кожен союзник буде дотримуватися відповідальності щодо покращення власної стійкості та здатності швидко та ефективно відповідати на кібератаки, в тому числі в гібридному контексті. Під час зустрічі міністрів оборони країн-членів НАТО у лютому 2018 року, було прийнято рішення створити новий Центр кібероперацій у військовому штабі Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі, з метою подальшого зміцнення кіберзахисту НАТО.

4) На Варшавському саміті була прийнята Спільна декларація НАТО-ЄС. Подальше визначення 42 конкретних спільних заходів між НАТО та ЄС було анонсовано під час зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів НАТО у грудні 2016 року. Серед них співробітництво в сферах кіберпростору, військових навчань, стратегічних комунікацій та інше.

5) В сфері військових навчань, військові планувальники НАТО регулярно включають до навчань сценарії гібридної війни. Кібератаки, відключення критичної інфраструктури, розповсюдження дезінформації також додаються в сценарії військових навчань.

6) Посилення спільної стійкості через цивільну підготовленість є центральним елементом стійкості союзників та ключовим інструментом реалізації колективної оборони альянсу. Хоча це залишається відповідальністю окремих держав, НАТО може підтримува-

¹⁷ *Warsaw Summit Communique*, "NATO Website", 09 липня 2016, [www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm?selectedLocale=en доступ: 07 березня 2018].

ти союзників щодо оцінки, на їх запит, та, підвищення їх цивільної готовності. НАТО прийняла базові вимоги до національної стійкості, які зосереджені на безперервності роботи уряду, безперервності роботи життєвонеобхідних служб, безпеці критичної цивільної інфраструктури та підтримці військових сил цивільними засобами.

7) НАТО розробила власну надійну систему стратегічних комунікацій, яка реалізується всередині НАТО та використовується для щоденного просування політичних та оперативних пріоритетів. Окрім стратегічних комунікацій НАТО, окремі союзники створили влас-

**Протидія гібридним загрозам
не може проводитись
окремо, але у співпраці
з іншими партнерами.**

ні національні системи та процеси, що відображають їхні національні реалії та пріоритети. Надійні та добре функціонуючі стратегічні комунікації є важливим елементом у боротьбі з пропагандою та дезінформацією. НАТО не використовує пропаганду у боротьбі з пропагандою, але використовує факти та інформацію. Докладаються досить серйозні зусилля для активного донесення інформації про рішення та політику НАТО до широкого кола суб'єктів, а саме, журналістам, науково-освітнім колам, лідерам думок, представникам громадянського суспільства та широкій громадськості. Крім того, НАТО регулярно залучає російські ЗМІ, у тому числі для висвітлення важливих подій НАТО, таких як, наприклад, саміти НАТО та зустрічі міністрів закордонних справ та міністрів оборони країн-членів НАТО. Внаслідок дестабілізуючих дій Росії в Україні та інших країнах, НАТО створила

спеціальну веб-сторінку, що називається «Розставляємо все на свої місця» (Setting the Record Straight). Це публічний документ, який доступний на веб-сайті НАТО, спрямований на розвінчування багатьох давніх російських міфів про НАТО.

8) Протидія гібридним загрозам не може проводитись окремо, але у співпраці з іншими партнерами. Саме тому НАТО впровадила додаткові ініціативи спільно з іншими міжнародними організаціями та суб'єктами, з метою покращення ситуативної обізнаності, обміну інформацією та передовим досвідом. Окрім спільних заходів, що випливають із Спільної декларації НАТО-ЄС, підписаної на згаданому саміті НАТО у Варшаві в липні 2016, НАТО також тісно співпрацює з Центром передового досвіду зі стратегічних комунікацій НАТО, який розташований у Ризі, в Латвії, та Центром Передового досвіду НАТО з кіберзахисту, який розташований в Таллінні, Естонія. Крім того, НАТО є членом Європейського центру передового досвіду з протидії гібридній війні, який нещодавно був створений в Гельсінкі, Фінляндія. НАТО надає допомогу та проводить консультації з низкою країн-партнерів, які особливо постраждали від російської гібридної війни та впливу дезінформації, такими як Україна, Грузія та Молдова, та партнерами, які мають досвід у побудові потужної системи стійкості, такими як Фінляндія та Швеція. Подібна практика дозволяє створити платформи, що забезпечують практичний обмін інформацією та передовим досвідом протидії російській пропаганді, наприклад, Платформа гібридної війни, яка створена між НАТО та Україною.

9) Протидія гібридній війні, також відбувається в рамках співробітництва між Україною і НАТО. У червні 2017 року була створена Платформа Україна-НАТО щодо протидії гібридній війні з подвійною метою: підвищити здатність НАТО

та України виявляти гібридні загрози, а також посилити спроможність державних інституцій бути більш підготовленими до боротьби з гібридними загрозами та посилити їх стійкість у сферах цивільного захисту, захисту критичної інфраструктури, стратегічних комунікацій, захисту цивільних осіб, кіберзахисту та боротьби з тероризмом. У жовтні минулого року в Польщі відбувся семінар з питань кризового менеджменту. У його роботі взяли участь понад 100 представників з 22 країн-членів Альянсу та заступник директора вищезгаданого Європейського центру передового досвіду з протидії гібридній війні. В цьому році планується провести новий семінар.

Як заявив Генеральний секретар НАТО Йенс Столтенберг на семінарі НАТО з трансформації Альянсу, 25 березня 2015 року в Будапешті: «Гібридна війна – це

зонд, перевірка нашої рішучості протистояти і захищати себе. І вона може бути передумовою до більш серйозного нападу; тому що за кожною гібридною стратегією стоять звичайні збройні сили, які підвищують тиск і готові використати будь-яку можливість. НАТО та її партнери повинні продемонструвати, що ми можемо і будемо діяти швидко, в будь-який час та скрізь, де це необхідно».

***Барбора Маронкова**, з 01 березня 2017 року працює директором Центру інформації та документації НАТО в Україні. Вона почала працювати в НАТО у вересні 2006 року, на посаді програмного менеджера з питань публічної дипломатії на Західних Балканах. Вона також працювала в прес-службі НАТО та була виконуючим обов'язки голови секції преси та ЗМІ. До початку її роботи в НАТО, вона заснувала та очолила Словацький центр європейських та північноатлантичних справ.*
